

Suomalaisten huolinta- ja logistiikkayritysten hiilidioksidipäästöjen laskenta ja raportointi

Hiilidioksidipäästöjen hallinta on yhä tärkeämpää huolinta- ja logistiikkayrityksille. Alan yrityksillä on paineita laskea hiilidioksidipäästönsä ja raportoida ne kattavasti sidosryhmien ja omien tarpeidensa mukaisesti. Ongelmana on päästöjen laskenta- ja raportointimenetelmien suuri määrä ja vakiintumattomat käytännöt. Keväällä 2022 tehty pro gradu- tutkimus ”Methods for Calculating and Reporting of Carbon Dioxide Emissions in Finnish Logistics Companies” keskittyy suomalaisten huolinta- ja logistiikka-alan yritysten hiilidioksidipäästöjen laskenta- ja raportointimenetelmiin sekä yritysten hiilijohtamiseen vaikuttaviin ajureihin. Tämä raportti on suomenkielinen lyhennelmä tutkimuksesta, ja se summaa raportin pääkohdat ja tärkeimmät havainnot.

Tutkimuksen metodologia

Tutkimusta varten tehtiin artikkelihaku ja valinta artikkeleiden välillä tutkimukseen liittyvien elementtien kuten päästölaskennan, ympäristövastuullisuuden sekä vihreän logistiikan perusteella. Kirjallisuuskatsaus loi pohjan tutkimuksen empiiriselle osalle. Tutkimus tehtiin kvalitatiivisena monitapaustutkimuksena ja aineisto kerättiin seitsemällä puolistrukturoidulla haastattelulla niin, että haastateltavia henkilöitä oli yhteensä yhdeksän. Haastateltavat olivat toimitusjohtajia, kehityspäälliköitä, vastuullisuusjohtajia, ympäristöjohtajia sekä laatujohtajia ja siten yrityksissä avainasemassa hiilijohtamisen näkökulmasta. Lisäksi tutkimuksessa hyödynnettiin tapausyritysten vastuullisuusraportteja siltä osin kuin niitä oli saatavilla.

Yleiset asenteet vastuullisuutta kohtaan

Vastuullisuus koettiin kaikissa tapausyrityksissä todella tärkeäksi sekä edustettavan yrityksen että koko huolinta- ja logistiikkasektorin osalta ja vastuullisien käytänteiden jatkuva kehittäminen oli jokaisen haastateltavan yrityksen tavoitteena. Etenkin ympäristövastuullisuus koettiin tärkeäksi ja kaikilla tapausyrityksillä oli ympäristövastuullisuusstrategia, mutta sen laajuus vaihteli. Osa yrityksistä oli sisällyttänyt ympäristövastuullisuuden strategiaansa, osalta se löytyi erillisenä laadittuna strategiana ja kahdessa tapauksessa strategiaa oltiin juuri kehittämässä suppeasta laajemmaksi. Mielenkiintoinen havainto oli, että noin puolet yrityksistä tunnistivat saaneensa kustannussäästöjä ympäristöystävällisten käytänteiden avulla lähinnä energian säästämisen kautta mutta noin puolet yrityksistä eivät tunnistaneet kustannussäästöjä syntyneen lainkaan. Huoli maailman nykytilasta oli suurin ajuri yritysten hiilijohtamiseen, jonka lisäksi myös mm. positiivinen työnantajamielikuva, päästöihin liittyvä sääntely sekä kilpailuedun saavuttaminen nousivat esiin.

Sidosryhmät

Kiinnostava havainto sidosryhmiin liittyen oli, että sidosryhmien CO₂-päästöjen laskeminen tai raportointi eivät tällä hetkellä vaikuta sidosryhmien valintakriteereihin yrityksissä. Yhtä tapausyritystä lukuun ottamatta kaikissa yrityksissä sidosryhmien CO₂-päästöjä ei huomioitu yhdeksi sidosryhmien valintaan vaikuttavaksi tekijäksi. Päävalintakriteereinä mainittiin kuitenkin asioita, joilla on vaikutusta ympäristövastuullisuuteen, kuten laatusertifikaatit, yrityksen fyysinen sijainti ja yhteiset vihreät arvot. Tapausyrityksissä koettiin kuitenkin, että riittävän alhaiset sidosryhmien CO₂-päästöt ovat todennäköisesti jatkossa yksi kriteereistä valittaessa sidosryhmiä ja kumppaneita. Sidosryhmät eivät tällä hetkellä pääsääntöisesti vaadi CO₂-päästöraportteja, mutta keskustelua aiheesta oli esiintynyt paljon ja tapausyritykset uskovat, että päästöraportteja tullaan vaatimaan huomattavasti enemmän lähitulevaisuudessa.

CO₂ päästöjen laskenta ja raportointi

Suurimmassa osassa yrityksiä valtaosa päästöistä aiheutui yritysten arvoketjuista. Kaikki yritykset laskivat päästöjään, mutta laajuus ja menetelmät vaihtelivat. Tämän vuoksi päästöjen vertailu ei ole suoraviivaista yritysten välillä tai yksittäisen yrityksen sisällä eri vuosina, mikäli metodi on vaihtunut tai sitä on kehitetty. Verrattaessa laskentatapoja selvisi, että yhtiöissä, jotka toimivat osana suurta konsernia, oli selkeämpiä käytäntöjä laskea CO₂-päästöjään verrattuna pienempiin yrityksiin. GHG-protokolla, EN16258 ja GLEC-viitekehys olivat käytetyimmät menetelmät ja yli puolet yrityksistä käytti EcoTransIT-ohjelmistoa tai siihen pohjautuvaa laskentamenetelmää. Kaikilla yrityksillä oli tavoitteena parantaa laskentaa ja raportointia sekä halu saada laskentajärjestelmä integroitua käytössä oleviin järjestelmiin. Päästödatan suuri määrä ja vakiintumattomat tavat sen käsittelyyn koettiin ongelmaksi. Päästöraportteja tuotettiin sekä itse että ostettiin ulkopuoliselta palveluntarjoajalta. Puolet yrityksistä, jotka tuottivat raporteista itse, verifioivat ne kolmannen osapuolen taholta. Valtaosa yrityksistä raportoi päästöjään sekä sisäisesti että ulkoisesti. Kahdessa tapauksessa raportointi oli ainoastaan yrityksen sisäistä. Päästöraportoinnin eduksi yritykset kokivat päästöjen nykytilan hahmottumisen ja ongelmaksi raportointikäytänteiden keskeneräisyyden.

Yhteenveto

Tutkimuksen tulokset osoittivat, että tapausyritysten päästölaskelmat ja raportointi ovat vielä suurelta osin puutteellisia, mutta niitä kehitetään jatkuvasti mm. muodostamalla vastuullisuustiimejä, työryhmiä sekä osallistamalla koulutuksiin. Yritysten keskuudessa tällä hetkellä päästölaskentaan ja raportointiin käytetyimmät menetelmät ovat GHG-protokolla, EN16258 ja GLEC-viitekehys. Tapausyrityksillä on paljon tahtoa laskea ja raportoida hiilidioksidipäästöjään kattavasti lähitulevaisuudessa ja se koetaan todella tärkeäksi. Ongelma on metodien ja datan suuri määrä sekä päästöjen vertailtavuuden hankaluus. Tutkimuksen perusteella merkittävimpiä hiilijohtamisen ajureita ovat ymmärrys ja huoli maailman nykytilasta.